

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 21.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

A rész (30 pont)
1. Írja a megfelelő korszakokhoz a filozófusok nevét!

Kant, Nietzsche, Szent Ágoston, Platón, Descartes, Arisztotelész, Wittgenstein, Aquinói Szent Tamás, Locke, Heidegger

Korszak	Filozófus
Ókor	Platón, Arisztotelész
Középkor	Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás
Felvilágosodás	Descartes, Kant, Locke
19. század	Nietzsche
20. század	Wittgenstein, Heidegger

10 pont	
---------	--

2. Határozza meg tömören a következő filozófiai álláspontok lényegét!

Szkepticizmus: *kétely, ismereteink megbízható voltát tagadja*

Empirizmus: *ismereteink végső forrása a tapasztalat*

Racionalizmus: *ismereteink legfőbb forrása az ész*

(Egy-egy meghatározás 2 pontot ér. A meghatározás színvonalának megfelelően 1 pont is adható.)

6 pont	
--------	--

3. Mely filozófiai fogalmakra ismer a rövid meghatározások alapján?

A dolgok végső lényege, önálló létező: *szubsztancia*

Logikai következtetési séma Arisztotelész filozófiájában: *szillogizmus*

Princípium, őanyag, őselv a preszókratikus filozófiában: *arkhé*

Tapasztalat előtti, tapasztalattól független ismeret: *a priori*

4 pont	
--------	--

4. A következő művek címét párosítsa a táblázatban szereplő szerzőkkel, majd írja a megfelelő helyre a megadott fogalmakat is!

Művek

A tiszta ész kritikája

Így szólott Zarathustra

Phaidón

Elmélkedések az első filozófiáról

Summa Theologiae

Metafizika

Fogalmak

analitikus ítélet, idea, kategóriák, módszeres kétely

Szerzők	Művek	Fogalmak
Platón	Phaidón	idea
Arisztotelész	Metafizika	kategóriák
Aquinói Szent Tamás	Summa Theologiae	
Descartes	Elmélkedések az első filozófiáról	módszeres kétely
Kant	A tiszta ész kritikája	analitikus ítélet
Nietzsche	Így szólott Zarathustra	

10 pont	
---------	--

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Problémaérzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

Várható tartalmi elemek**1. Platón: Barlanghasonlat**

Platón elmélete szerint a valódi létezés világa csak a gondolkodás számára hozzáférhető. Az érzékelhető, keletkező és pusztuló világ az örök ideák leképeződése (a hasonlat szerint *árnya*). A hasonlatban az ideák megismerésének akadályait és egyúttal megismerésük fokozatait teszi érzékletessé, érthetővé a filozófus. A barlang tárgyai és árnyai a mi érzékelhető, igaznak vélt világunknak felelnek meg, míg a Nap által megvilágított felső világ az idea-világ változatlan tökéletességének feleltethető meg.

2. Descartes: Értekezés a módszerről

Descartes szerint igaz filozófia csak megcáfolhatatlan alapelvre építhető fel, ezért keresi azt az első elvet, amelyet a *Cogito ergo sum* tételben megtalál. A gondolkodási út, mely ehhez az elvhez vezet, a módszeres kétely: „elvetendőnek ítélttem mindazt, amihez a kételkedésnek csak árnyéka is férhet”. A filozófus a szkeptikusok módszerével cáfolja meg a szkeptikusokat, amikor rátalál a kétségbevonhatatlan igazságra. E szerint az én létezésének egyetlen megcáfolhatatlan bizonyítéka a gondolkodás, amely nem függ tértől, időtől és anyagi természetű dolgoktól.

3. Wittgenstein: Logikai-filozófiai értekezés (Tractatus logico-philosophicus)

Wittgenstein 1918-ban írt korai művében, a *Logikai-filozófiai értekezésben (Tractatus)* arról beszél, hogy a nyelv *értelmes használata a tények leírása*. Vagyis csak a tényekkel igazolható kijelentésekről állapítható meg azok igaz vagy hamis volta. Az értelmes kérdés megfogalmazása attól függ, hogy fennáll-e valaminek az esete, melyet meghatároznak a körülmények, a tények. Az etikai, esztétikai és metafizikai állítások látszatkijelentéseknek tekinthetők, mivel nem beszélhetünk róluk úgy, ahogyan a világ dolgairól a természettudományok. Ezek a misztikum, a kimondhatatlan tartományába sorolandók, ezekről tehát hallgatni kell (6.522 *Ez megmutatkozik, ez a misztikum.*). Később, a *Filozófiai vizsgálódások* című művében új nyelvszemlélet jelenik meg.